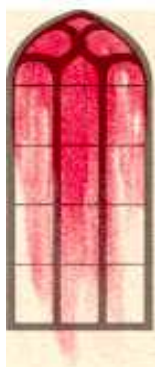

STICHTING BEHOUD RIJPER GLAZEN

BULLETIN van de “ VRIENDEN VAN DE GROTE KERK”

Jaargang nr. 3

november 2001

WEBSITE:

Sinds kort beschikken wij over een eigen website:

www.rijper-glazen.nl

Voor suggesties houden wij ons uiteraard aanbevolen. Hiertoe kunt u contact opnemen met dhr. P. Ott - E-mail: p.ott@quicknet.nl .

SAMENSTELLING BESTUUR:

Het bestuur is samengesteld uit vertegenwoordigers van de Hervormde Gemeente Graft-De Rijp, de Oudheidkundige Vereniging en belangstellenden.

FINANCIEEL OVERZICHT:

Actie “ Vrienden van de Grote Kerk” geeft per augustus 2001 een saldo te zien van fl. 10.249,81.
Dit bedrag is opgebouwd d.m.v. bijdragen/giften, donaties, adopties en rente.

DONATEURS:

Inmiddels hebben zich 84 donateurs opgegeven.

GIFTEN:

Er zijn dit boekjaar meerdere giften ontvangen.

ADOPTIES:

Het is nog steeds mogelijk om één of meerdere glazen te adopteren.
De certificaten worden met computertechnieken samengesteld en in kleur uitgevoerd.

EXTRA INFO:

De kerk is in de maanden juni t/m augustus iedere middag (uitgezonderd maandagmiddag) geopend van 13.30 – 16.30 uur.

Voor verdere informatie kunt u zich wenden tot VVV Graft-De Rijk,
Tel. 671979.

Correspondentieadres:
Stichting Behoud Rijper Glazen
P/a M.S.Dalenberg
Julianalaan 169
1483 VK De Rijk
Tel.: 0299-673142
E-mail: m.dalenberg@planet.nl

Gironummer: 35.00.38
Bankrekening VSB: 98.04.56.614

Bij dit bulletin treft u een acceptgirokaart aan; wij verzoeken u vriendelijk minimaal fl 20,00 (= Euro's 9,08) over te maken voor het jaar 2001. Voor uw medewerking in deze, zeggen wij u als Stichtingsbestuur hartelijk dank. Giften zijn uiteraard ook van harte welkom!

WETENSWAARDIGHEDEN:

Bätz ORGEL, gebouwd in 1854 (noorder transept)

Het orgel bestaat uit een rechthoekig blok met halfronde middentoren die boven het blok uitrijst. De middentoren staat boven op een console met bladwerk, waarboven een lijst met lotusmotief. Aan de bovenkant wordt de middentoren bekroond door een kroonlijst met hetzelfde lotusmotief met daarboven een door bladwerk omgeven pijnappel. Aan weerskanten van deze middentoren een lager en vlak pijpenveld dat door midden gedeeld wordt door een vlakke pilaster. Onderaan de vlakke pijpenvelden 2 tegen elkaar liggende voluten die de pijpenvoeten blinderen. De bovenzijde is afgesloten door een lijst met eveneens een lotusmotief.

Links van het orgel boven het klavier bevindt zich een plaatje met het opschrift:
" J.Bätz & Co / orgelmakers / van Z:M: den Koning der Nederl: Utrecht 1854".

Het Bätz orgel verving een orgel uit 1728, dat sindsdien in de kerk van IJpendam staat.

Tijdens de restauratie van de kerk in 1922-23 is het orgel van de koorruimte naar het noorder transept verplaatst en tevens -volgens Bloys - o.a. voorzien van het wapen van De Rijk en de bijvoeging " D.R. Anno 1923". Bovendien werd een nieuw front aangebracht.

In 1981 werd door de firma Flentrop uit Zaandam het front weer in de oude staat hersteld en beschilderd in de originele kleuren. Getuige het plaatje aan de achterkant met opschrift " RESTAURATIE / Flentrop / 1981.
(bronvermelding: Inventarisatie-rapport Grote Kerk De Rijk)

Het Haarlemse glas

Een beetje verscholen in de Grote Kerk van De Rijk, in het noorder transept, rechts van het orgel, bevindt zich het raam dat door de stad Haarlem aan De Rijk werd geschonken. Het is zeker niet een van de minst opmerkelijk glazen in de kerk, in de eerste plaats omdat het een van de weinige glazen is, waarvan de ontwerper bekend is. Het is Pieter Holsteijn, de man die ook verantwoordelijk is voor een groot aantal van de ramen in de kerk van Schermerhorn.

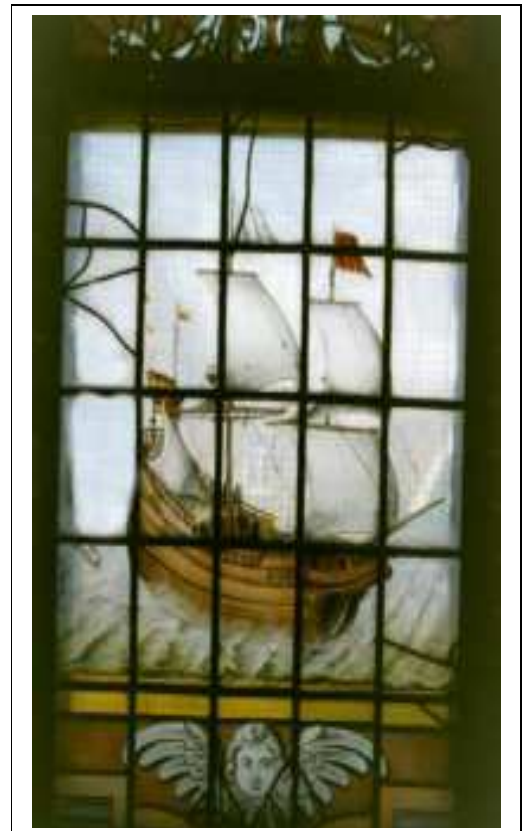
Daarnaast is het de voorstelling die de aandacht vraagt. Het middendeel van het raam verbeeldt een gebeurtenis die, hoewel ze nooit heeft plaatsgevonden, in de zestiende en zeventiende eeuw min of meer het beeldmerk van de stad Haarlem werd.

De afbeelding geeft niet onmiddellijk haar geheimen prijs; enige uitleg vereist ze wel. Onder een fors uitgevallen schild met het wapen van Haarlem, gedragen door twee vervaarlijke leeuwen, is een schip te zien dat tussen twee vestingstorens doorvaart. Dit op het eerste gezicht weinig spectaculaire tafereel is het dramatisch hoogtepunt in een voorval, dat door de Haarlemmers tot de meest

roemruchte feiten uit hun historie werd gerekend.

In het jaar 1217 trok graaf Willem I van Holland met een grote troepenmacht naar het Nabije Oosten om – het was alweer de vijfde kruistocht – de heidenen, Turken, ongelovigen of hoe ze ook met de politiek incorrecte benamingen van die tijd werden aangeduid, te bestrijden. In 1218 kwam hij aan bij de stad Damiate, in de delta van de Nijl. Die stad gold als een onneembare veste, omdat ze aan alle kanten was omringd door water. De enige toegang was de vaargeul die naar de haven voerde, maar deze was afgesloten met een zware ijzeren ketting die onder water tussen twee torens was gespannen. Men zou slechts een toegang tot de stad kunnen forceren, zo was het algemeen gevoelen, door een van de torens in te nemen. Dit was na vele pogingen nog steeds niet gelukt en de kruisridders stonden op het punt, alle hoop te laten varen. Toen kwamen, volgens de overlevering, de Haarlemmers in het gevolg van graaf Willem met een stoutmoedig en listig plan. Voor het vervolg van het verhaal geef ik het woord aan Samuel Ampzing, die in een lang en niet van burger trots gespeend gedicht, *Beschryvinge ende lof der stad Haerlem in Holland* (Haarlem 1624), de gebeurtenissen beschrijft:

Want in den mond des Nijls twee Torens aen de sijden
Belegerden den stroom, den ingang te bevrijden
Met ys'ren Keten-tuych, dat onder inden vloed
Hun alle vrees benam, en d'onsen al den moed:
So dat sijn Majesteyt die Damiaet beleyde,
'T opbreken van sijn heyr daer over nu bereyde,
Met sijnen ganschen raed. Wie heeft die schand geweerd
Als onse burgerij, die yder heeft geleerd,
Wat kloekheyd, en verstand, vernuft, en geest vermogen,
Wat helden al bestaen die maer na ere pogen?
En hebben met praktijk een stijve stale Saeg
Beneen aen 't Schip gehecht, en aen de kiel om laeg,
En so dan in 't gesicht van alle onse schepen,

Door stercken wind gejaegd de ketens afgenepen
Met hun metaele kiel, en scherpen ys' ren tand,
En smeten met geweld de raekxen op het land.
Victori! 'T heyr dat volgd. Daer gaen wy henen strijken,
En vallen heftig aen, en doen de Turken wijken,
En slaense van de wal, en breken in de stad,
Die door dit moedig feyt den moed verloren had.'

Uit erkentelijkheid voor hun moed verleende de Duitse keizer de Haarlemmers het recht, in hun stadswapen, dat tot dusverre slechts bestond uit vier sterren, een zwaard te voeren; de patriarch van Jeruzalem, die niet achter wilde blijven in het uiten van zijn dankbaarheid, voegde daar het privilege aan toe, het wapen te verrijken met een kruis.

Deze hele geschiedenis bevat slechts een flinterdunne kern van waarheid. Weliswaar hebben er Haarlemmers aan de vijfde kruistocht deelgenomen, over uitzonderlijke wapenfeiten door de burgers van de Spaarnestad wordt echter met geen woord gerept. Het verhaal van het doorzagen van de ketting, dat overigens technisch onuitvoerbaar lijkt, moet op fantasie berusten. Hoe het ook zij, de zestiende- en zeventiende-eeuwse Haarlemmers twijfelden geen moment aan de historische betrouwbaarheid van de overlevering en waren er rotsvast van overtuigd dat hun voorvaderen in die reeds lang vervlogen tijden grootse heldendaden hadden verricht. De Haarlemse vroedschap liet dan ook niet na, den volke kond te doen van dit roemrijk verleden, zowel in de eigen stad als daarbuiten. In openbare gebouwen in Haarlem was de inneming van Damiate voor een ieder te bewonderen, maar ook de talrijke gebrandschilderde ramen die het stadsbestuur aan bevriende steden in Noord-Holland ten geschenke deed, hadden zonder uitzondering de heldenmoed van de Haarlemse kruisvaarders tot onderwerp. Van die ramen zijn slechts die in Edam (1607) en De Rijk bewaard gebleven.

Overigens werden zulke kostbare geschenken niet geheel belangeloos gegeven. Van tenminste één raam is bekend dat het werd geschonken omdat de betreffende stad zoveel in Haarlem gebrouwen bier inkochte; het gebrandschilderde glas was dus een soort bonus voor een grootverbruiker. Of ook de schenking aan De Rijk in dit licht moet worden gezien, vermeldt de historie niet. Ook al zou dat het geval zijn geweest, dan bestempelt het de zeventiende-eeuwse Rijpers nog niet tot onverbeterlijke dronkelappen. Immers, in een tijd zonder zuiveringsinstallaties was het heel wat veiliger om bier te drinken dan water.

nb:

Onze website (en wat lobby door P.Ott) heeft geleid tot een pagina-groot artikel in " De Haarlemmer " van 11 oktober j.l. .